

socialmedicinsk tidskrift

fyrtonionde årgången febr. 1972 häfte 2

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 20 83

Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60

Postgiro 11 79-1

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare

Axel Gisslén, biträdande redaktör

Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Redaktionsutskott:

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala

Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Linköping

Lars Bremberg, direktör, Stockholm

Bengt Hedlén, socialdirektör, Malmö

Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg

Gunnar Inghe, professor i socialmedicin, Stockholm

Bertil Johansson, barnvårdsdirektör, Örebro

Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg

Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund

Birger Starck, socialchef, Sundsvall

Georg Svahn, arbetsvårdsdirektör, Stockholm

Psykoterapi — lagarbete och utbildning

Den allt starkare tendensen till lagarbete på vårdområdet aktualiserar bl a följande frågeställningar:

Vad vinner man och vad förlorar man på att arbeta i team?

Vilka är de lämpliga formerna för samverkan?

Hur skall man bestämma kompetensen för de olika medlemmarna i arbetslaget?

I detta temanummer belyses dessa problem med olika exempel på samverkan inom det psykiatriska vårdområdet. Artiklarna bygger på en konferens i Svenska Psykiatriska Föreningens regi i Göteborg maj 1971. Exempelen är hämtade från en rad olika verksamhetsfält. Den rika variationen ger i sig en informativ bild av styrkan och bredden på de utvecklingstendenser det gäller. Några av bidragen redovisar erfarenheter av olika typer av grupparbete på mentalsjukhus, andra bidrag gäller samverkan i studentpsykiaterverksamheten, i S:t Lukasstiftelsens mentalhygieniska rådgivning, i den kommunala arbetsvården och rehabiliteringen samt i socialläkarverksamheten. Behandlingens karaktär

varierar från en relativt individuellt inriktad behandling av typen fobi-träning och beteendeterapi till olika typer av gruppterapeutisk verksamhet.

De redovisade erfarenheterna kan tolkas så att man funnit, att lagarbetet ökat behandlingens kvalitet. Ifråga om vissa delmoment i behandlingen kan olika personalkategorier ha den mest lämpade utbildningen. Ett effektivt exempel på detta erbjuder Lars-Erik Claessons redovisning av beteendeterapi vid fobiska tillstånd. Läkaren står här för det diagnostiska och medicinska ansvaret, psykologen tar huvudansvaret för den psykologiska analysen, sjukgymnasten för själva avslappningsträningen och avdelningspersonalen för den praktiska, vardagliga träningen.

Ett allbekant faktum är, att denna spridning av arbetsuppgifterna och ansvaret brukar verka vitaliserande på vårdpersonalen. Möjligen är det detta som till slut ger det viktigaste bidraget till höjningen av vårdens kvalitet?

Artiklarna ger en bild av en positiv situation med anmärkningsvärt lite konfliktämnen. Kanske har rapporterna här råkat bli en smula ofullständiga. Det finns dock de som tvivlar på snart sagt varje värde av psykologisk behandling. Det finns också en tveksamhet från personal-ekonomiska utgångspunkter, där man behöver avväga teamarbetets fördelar i form av dess mångsidighet, vitalisering av personalen etc mot nackdelar i form av bl a en stor konsumtion av personaltid genom alla olika konferenser etc.

De mest näraliggande konfliktämnena torde dock ligga i relationerna mellan olika personalkategorier. I botten ligger här olika synpunkter på vem som har kompetens att göra vad. Det är samtidigt en problematik som nära sammanhänger med frågor om vårdens målsättning och tron på värdet av behandlingstyper.

Dessa motsättningar torde ha en rätt komplicerad bakgrund.

Till en del kan de kanske betraktas som naturliga och legitima. Det finns ett mycket aktningsvärt behov att hävda patienternas/klienternas intresse att ha tillgång till en viss typ av behandling, vissa hjälpåtgärder etc. Här är det rimligt att läkare, psykologer och socialarbetare kan ha olika synpunkter på patienternas intressen, beroende på vilka erfarenhetsvinklar som respektive personalkategorier utgår från.

Till en annan del kan motsättningarna betraktas som åtminstone naturliga. En ändrad fördelning av arbetsuppgifter kan tex medföra risk för omfördelning av makt och status. Här utpekas gärna läkarna såsom ovilliga att släppa ifrån sig sin gamla allmakt. Detta gäller säkert i många fall. Det bör väl dock samtidigt understrykas att det just varit läkare som ofta tagit det avgörande initiativet till en utveckling mot ansvarsfördelning och ändrade rolluppgifter.

Till en inte obetydlig del förefaller dock de uppkomna motsättningarna varken naturligt nödvändiga eller legitima utan mest kunna hänföras till en allmän osäkerhet och okunnighet inför nya arbetsformer. Det är möjligt att denna osäkerhet hålls extra länge vid liv därför att diskussionen om motsättningarna ofta föres i föga konstruktiva former. De har kanske haft lättare att komma fram i journalistiskt karikerad form i massmedia-debatten än i de dagliga diskussionerna på arbetsplatserna eller i ett regelrätt grupparbete mellan olika personalkategorier.

Kanske vågar man dock anta att en klar förändring är på väg i detta avseende. Ett exempel på det är det samarbete som inletts mellan representanter för olika personalorganisationer — läkare, psykologer och socialarbetare — när det gällt ett gemensamt handlingsprogram ifråga om utbildning i psykoterapi. Det är lätt att inse att detta samarbete är någonting väsentligt. Genom att psykoterapiutbildningen hittills varit eftersatt för alla utbildningsgångar har man

nu ett sällsynt tillfälle till en lämplig samordning och en likartad uppbyggnad av utbildningen.

Förutsättningarna för detta belyses i den senare delen av detta temanummer som ägnas aktuella problem beträffande psykoterapiutbildningen. För läkarnas del föreligger ett PM för psykoterapiutbildning utarbetat inom Svenska psykiatriska föreningen. Det presenteras med kommentarer av Johan Cullberg och Jan-Otto Ottosson. För psykologernas del föreligger ett expertgruppsförslag till den första egentliga yrkesutbildningen för psykologer, som bl a inrymmer betydande moment av psykoterapiutbildning. Det presenteras av Anders Fransson. Malin Cyrén-Wählstrand behandlar slutligen psykoterapiinslag i socionomutbildningen, där de mest brännande problemen är en hotad nedskärning av studiepraktiken och behovet av ökade möjligheter till fortbildning i socialt behandlingsarbete.

Det är kanske särskilt två anmärkningar som ligger nära till hands när det gäller den fortsatta utvecklingen på detta område. Den ena är önskvärdheten att utöka samarbetet mellan personalkategorierna till också andra personalgrupper, inte minst sjuksköterskorna, som redan har mycket väsentliga uppgifter i det psykoterapeutiska arbetet men också behov av en mer systematiserad utbildning. Det andra är nödvändigheten av ett fortsatt och starkare samarbete mellan personalgrupperna för att få fram de materiella och personella resurser, som krävs för att utbildningarna inte bara skall bli pappersplaner.

Risken för detta bör inte underskattas i ett klimat av tilltagande ekonomisk istid. Den hårdhanta behandlingen av socialhögskolornas praktikproblem och den knappa dimensioneringen av psykologutbildningen är här bara några exempel på de svårigheter, som man måste vara beredd på att möta.

C.G.W.

Nästa nummer av **Socialmedicinsk tidskrift**
behandlar aktuella **sociala och socialmedicinska problem**
beträffande alkoholistvården.

Bidrag av:

överläkare Kjell Bjerver, professor Per Bjurulf, direktör Lars Bremberg, docent Bengt Ekblom, intendent Lennart Gasslander, socialchef Leif Holgersson, doktor Lars Lindhagen, doktor Bo Löfgren, docent Sune Nyström m fl.